

Evropská úmluva o krajině a plánování krajiny

Ing. Eva Semančíková
Katedra biologie ekosystémů,
PřF JCU, České Budějovice

O čem to bude:

- Evropská úmluva o krajině
- Plánování krajiny
 - Historie v ČR
 - Hierarchické plánování
 - Krajina v českých politických dokumentech
 - Územní plánování
 - Krajinné plánování

Problematika krajiny

- Krajina je komplexní, dynamický a velice heterogenní systém, jak v horizontálním, tak vertikálním směru.
- V časovém a prostorovém měřítku existují rozdíly mezi krajinně-ekologickými a socio-ekonomickými systémy. Na rozdíl od krátkodobých socio-ekonomických procesů jsou krajinně ekologické procesy dlouhodobé a většinou nezvratné.
- Krajina je veřejným statkem.
- Životní prostředí → krajina → příroda

Životní prostředí

Krajina

Přírodní prostředí

Antropogenní prostředí

Biotické

Abiotické

Kulturní

Ekonomické

Druhy

Člověk

Ekosystémy

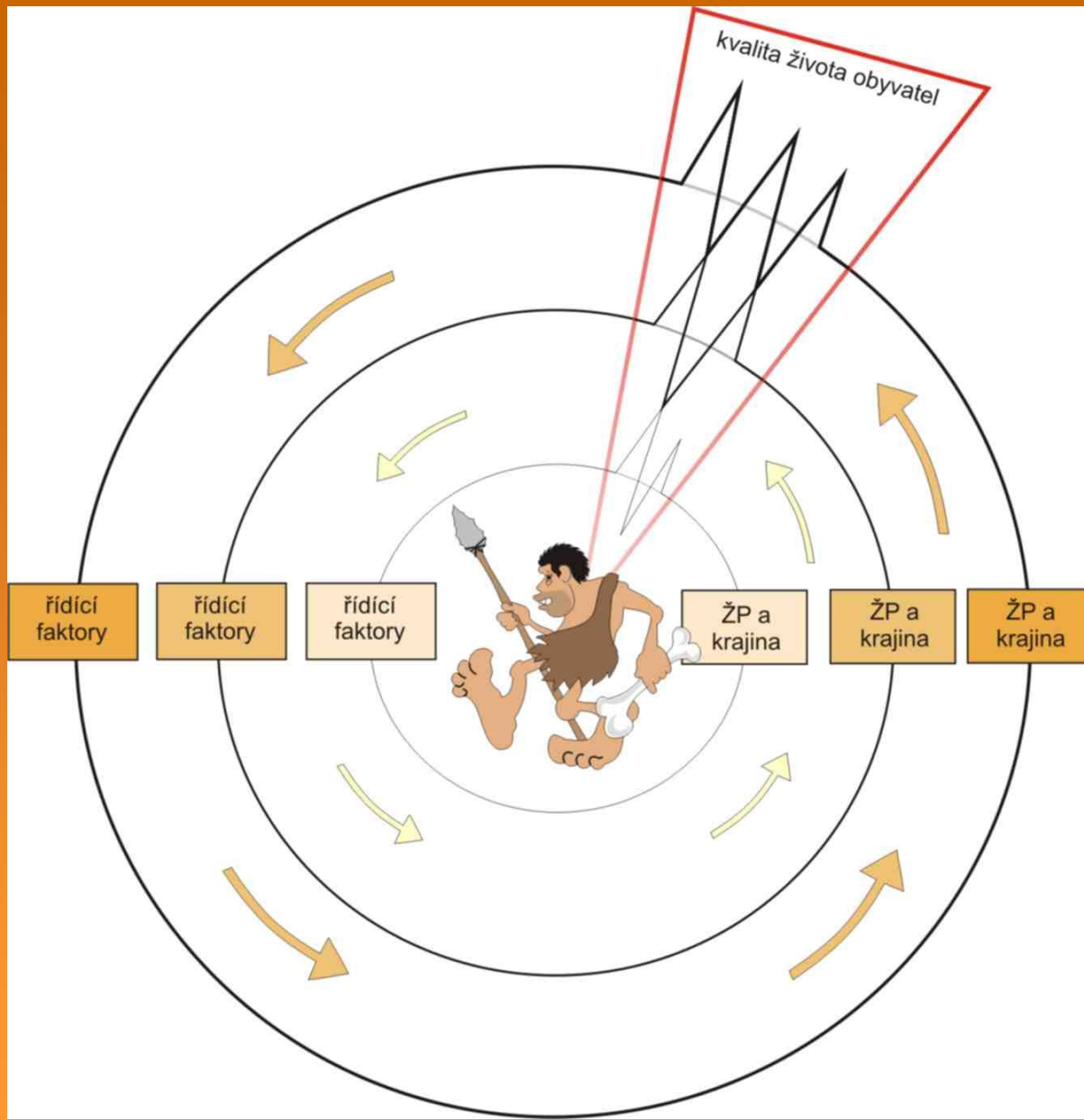
Krajina

Rezervace

„Běžná“ krajina

Zástavba

(Vytvořila Veronika Holcová ☺, 2008)

Evropská úmluva o krajině

20. října 2000 ve Florencii

Výbor Rady Evropy

Vládním usnesením č. 1049/2002 se připojila ČR

Ratifikace 1. 10. 2004

Do konce roku 2006 ji podepsalo 34 členských států
a ratifikovalo ji 26 zemí

Zohledněné úmluvy:

- Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (Bern, 19. září 1979),
- Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (Granada, 3. října 1985),
- Evropská úmluva o ochraně archeologického dědictví (revidovanou) (Valetta, 16. ledna 1992),
- Evropská rámcová úmluva o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími nebo úřady (Madrid, 21. května 1980) a její doplňující protokoly,
- Evropská charta místní samosprávy (Štrasburk, 15. října 1985),
- Úmluva o biologické rozmanitosti (Rio, 5. června 1992),
- Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (Paříž, 16. listopadu 1972) a
- Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhus, 25. června 1998);

Evropská úmluva o krajině

PREAMBULE

KAPITOLA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

- Článek 1 - Definice
- Článek 2 - Rozsah
- Článek 3 - Cíle

KAPITOLA II - VNITROSTÁTNÍ OPATŘENÍ

- Článek 4 - Rozdělení pravomocí
- Článek 5 - Všeobecná opatření
- Článek 6 - Zvláštní opatření

KAPITOLA III - EVROPSKÁ SPOLUPRÁCE

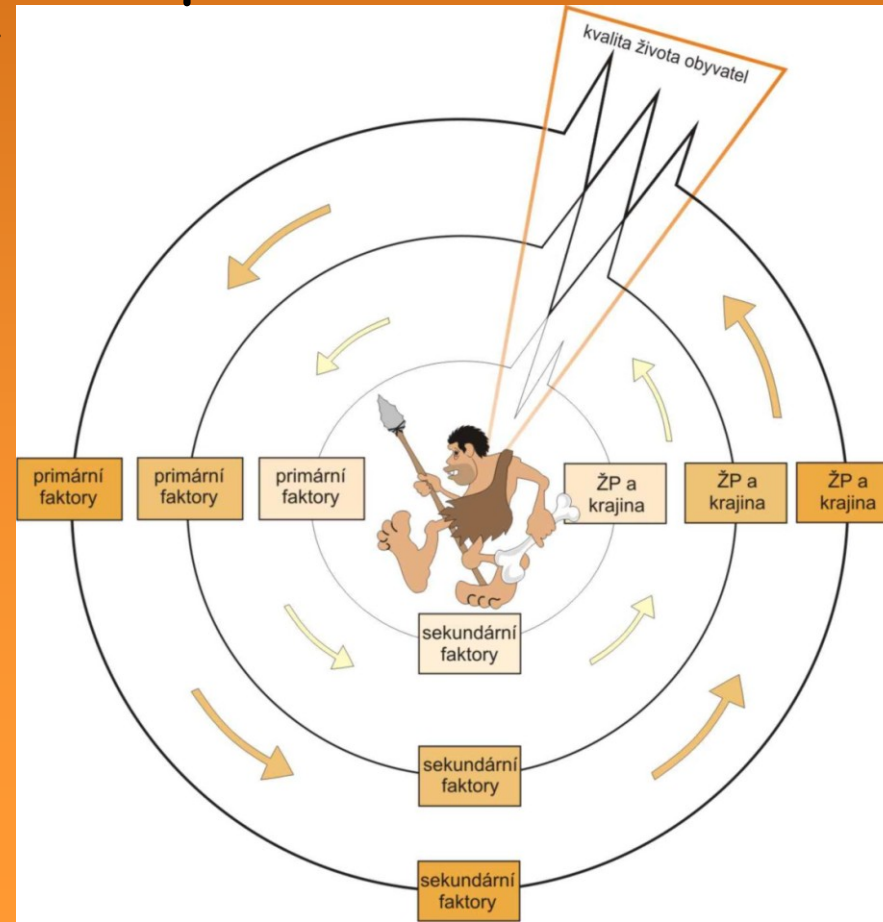
- Článek 7 - Mezinárodní politiky a programy
- Článek 8 - Vzájemná pomoc a výměna informací
- Článek 9 - Krajiny přesahující hranice
- Článek 10 - Sledování plnění úmluvy
- Článek 11 - Cena krajiny Rady Evropy

KAPITOLA IV - ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

- Článek 12 - Vztah k dalším nástrojům
- Článek 13 - Podpis, ratifikace a vstup v platnost
- Článek 14 - Přístup
- Článek 15 - Územní působnost
- Článek 16 - Výpověď
- Článek 17 - Dodatky
- Článek 18 - Oznámení

PREAMBULE

- Zvažování území jako celku
- Začlenění krajiny do územních politik
- Poznání důležitosti vědění
- Podpora uvědomění
- Krajinné strategie
- Integrace politik
- Začlenění obyvatel

KAPITOLA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1 - Definice

• **“krajina”** znamená část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů;

- Nový přístup -
 - » Kvalita života
 - » Trvale udržitelný rozvoj

• **“krajinná politika”** znamená vyjádření všeobecných zásad, strategií a orientací kompetentními veřejnými orgány, které umožňuje přijetí specifických opatření, zaměřených na ochranu, správu a plánování krajiny;

- » Horizontální a vertikální spolupráce
- » Ochrana prostoru -> kvalita prostoru
- » Začlenění sociálních a ekonomických aspektů

• **“cílová charakteristika krajiny”** znamená přání a požadavky obyvatel týkající se charakteristických rysů krajiny, v níž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány;

KAPITOLA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 1 - Definice

- **“ochrana krajiny”** znamená činnosti směřující k zachování a udržení význačných nebo charakteristických rysů krajiny, odůvodněné její dědičnou hodnotou, vyplývající z její přírodní konfigurace a/nebo z lidské činnosti;
 - » Krajina je předmětem změn, a tyto změny musí být v rámci určitých limitů akceptovány
 - » Ne stop-stav nebo ochrana zmizelých hodnot → směr schopnosti poskytovat většinu hodnot/služeb do budoucna
- **“správa krajiny”** znamená činnost, která má, z hlediska udržitelného rozvoje, zajistit pravidelné udržování krajiny s cílem řízení a harmonizace změn, které jsou způsobeny sociálními, hospodářskými a environmentálními procesy;
- **“plánování krajiny”** znamená činnosti s výhledem do budoucna, které mají za cíl zvýšení hodnoty, obnovu nebo vytvoření krajin.

KAPITOLA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 2 - Rozsah

- S výhradou ustanovení článku 15 se tato úmluva aplikuje na celé území Stran a pokrývá přírodní, venkovské, městské a příměstské oblasti. Zahrnuje plochy pevninského rázu, vnitrozemské vodní plochy a mořské oblasti. Týká se jak krajin, které mohou být považovány za pozoruhodné, tak krajin běžných a narušených.

KAPITOLA I - VŠEOBECNÁ USTANOVENÍ

Článek 3 - Cíle

- Ochrana jednotlivých typů evropské krajiny
- Tvorba a realizace ohleduplné a z hlediska charakteru krajiny udržitelné krajinné politiky, a to za účasti veřejnosti, místních a regionálních úřadů
- Zohledňování charakteru krajiny při formování politik územního rozvoje územního plánování a jiných politik

KAPITOLA II - VNITROSTÁTNÍ OPATŘENÍ

Článek 4 - Rozdělení pravomocí

- Každá Strana provádí tuto úmluvu, zejména články 5 a 6, podle svého vlastního rozdělení pravomocí, v souladu se svými ústavními principy a administrativním uspořádáním, a při respektování principu subsidiarity, přihlížejíce k Evropské chartě místní samosprávy. Aniž by se odchylovala od ustanovení této úmluvy, bude každá Strana harmonizovat plnění této Úmluvy se svými vlastními politikami.

» místní a regionální úřady → legislativní ukotvení na národní úrovni

Článek 5 - Všeobecná opatření

Každá Strana se zavazuje:

- právně uznat krajinu jako základní složku prostředí, v němž obyvatelé žijí, jako výraz rozmanitosti jejich společného kulturního a přírodního dědictví a základ jejich identity;
- zavést a provádět krajinné politiky, zaměřené na ochranu, správu a plánování krajiny, prostřednictvím přijetí specifických opatření uvedených v článku 6;
- zavést postupy pro účast veřejnosti, místních a regionálních orgánů a jiných stran, které jsou zainteresovány na definování a provádění krajinných politik zmiňovaných v písmenu *b* výše;
- začlenit krajinu do svých politik územního a urbánního plánování, do své kulturní, environmentální, zemědělské, sociální a hospodářské politiky, jakož i do ostatních politik s možným přímým či nepřímým dopadem na krajinu.

KAPITOLA II - VNITROSTÁTNÍ OPATŘENÍ

Článek 6 - Zvláštní opatření

A Zvyšování povědomí

- zvyšovat povědomí občanské společnosti, soukromých organizací a veřejných orgánů o hodnotě krajiny, jejich úloze a jejich změnách.

B Vzdělávání a výchova

- vzdělávání odborníků v oboru oceňování krajinných celků a činností v krajině;
- multioborové vzdělávací programy v oblasti krajinné politiky, ochrany, správy a plánování krajiny, určené pro profesionály v soukromém i veřejném sektoru a pro dotčená sdružení;
- školní a vysokoškolské vzdělávací programy, které se v rámci příslušných disciplin zaměří na hodnoty spjaté s krajinou a na otázky týkající se její ochrany, správy a plánování.

KAPITOLA II - VNITROSTÁTNÍ OPATŘENÍ

Článek 6 - Zvláštní opatření

C Vymezení a hodnocení

- vymezit své vlastní typy krajiny na celém svém území;
- analyzovat jejich charakteristiky, síly a tlaky, které je mění;
- zaznamenávat jejich změny;
- vyhodnotit takto vymezené krajiny s ohledem na zvláštní hodnoty, které jsou jim připisovány zainteresovanými stranami a dotčeným obyvatelstvem.

D Cílové charakteristiky krajiny

- Každá Strana se zavazuje, po konzultaci s veřejností, definovat cílové charakteristiky krajiny pro vymezené a vyhodnocené krajiny.

E Plnění

- Pro realizaci krajinných politik se každá Strana zavazuje zavést nástroje, zaměřené na ochranu, správu a/nebo plánování krajiny.

KAPITOLA III - EVROPSKÁ SPOLUPRÁCE

Článek 7 - Mezinárodní politiky a programy

- zohledňování krajinného rozměru mezinárodních politik a programů a doporučit, v případě potřeby, aby úvahy týkající se krajiny do nich byly zapracovány.

Článek 8 - Vzájemná pomoc a výměna informací

- vzájemně si poskytovat technickou a vědeckou pomoc v záležitostech týkajících se krajiny prostřednictvím shromažďování a výměny zkušeností a výsledků výzkumných projektů;
- podporovat výměnu odborníků na otázky krajiny, zejména pro vzdělávací a informační účely;
- vyměňovat si informace o všech záležitostech, na něž se vztahují ustanovení této Úmluvy.

Článek 9 - Krajiny přesahující hranice

- povzbuzovat přeshraniční spolupráci na místní a regionální úrovni a v případě potřeby vypracovat a uskutečňovat společné programy zvyšování hodnoty krajiny.

Článek 10 - Sledování plnění úmluvy

Článek 11 - Cena krajiny Rady Evropy

Plánování krajiny

Plánování

Proces vytváření cílů, rozvoje strategií, návrhu úkolů a rozvrhů k dosažení stanovených cílů.

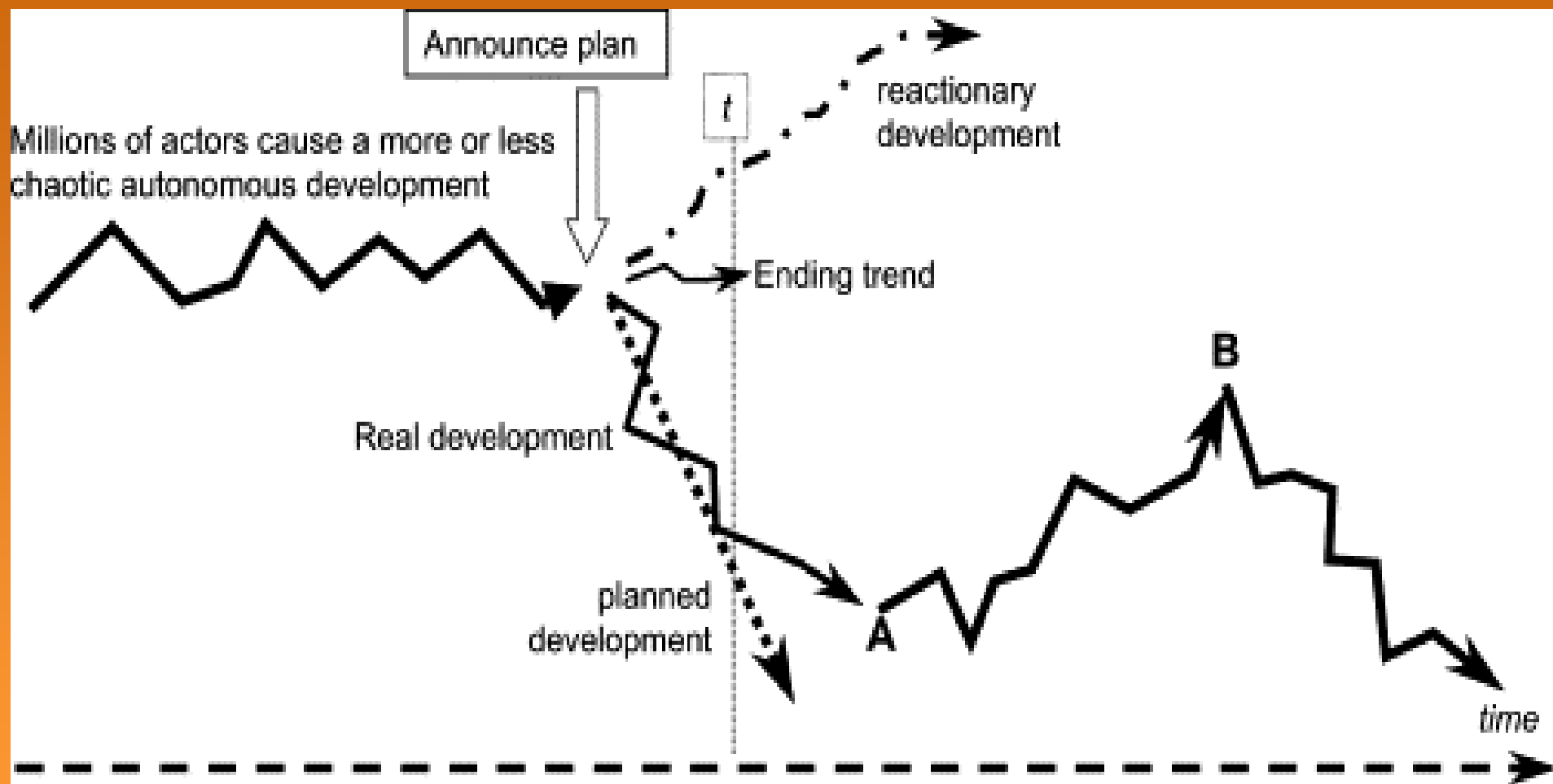
(<http://www.investorwords.com/3710/planning.html>)

Je uvědomělá činnost řídicích subjektů, spočívající ve stanovení cílů a úkolů, cest, prostředků a zdrojů pro jejich dosažení, obvykle v závislosti na čase.

(Matějka, Vladimír, Mokrý, Jan: Slovník pojmů ve výstavbě. Doporučený standard. Metodická řada DOS M 01.01. Praha: Informační centrum České komory autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, 2000)

Uvědomělá činnost, spočívající ve stanovení cílů a úkolů, cest, prostředků a zdrojů pro jejich dosažení, obvykle v závislosti na čase.

(Oberstein, Ivo, Cach, Jan: Názvosloví urbanismu a územního plánování. Praha: FA ČVUT, 2001. Materiál z výzkumného úkolu MSM 210000026 „Proměny urbanismu“)

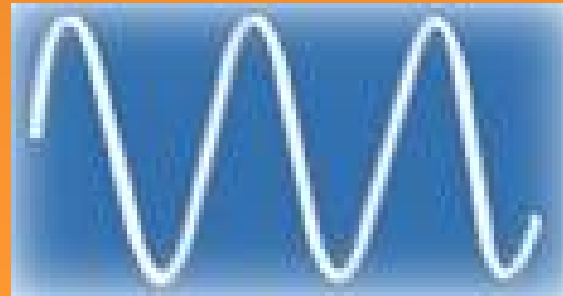
Krajinné plánování v historii

Landscape of the Czech Republic was strongly affected by political development during its recent history.

4 zásadní mezníky

1. Období do roku 1945
2. Období 1945 - 1989
3. Období 1989 - 2000
4. Období od roku 2000

1. Období do roku 1945

- Nejprve bylo subjektivní plánování,
- Ochrana přírody (1838, 1858),
- Okrašlovací spolky
- Urbánní plánování a posun ve vnímání činnosti člověka v krajině a životního prostředí.

2. Období 1945 - 1989

a) Krátce po válce

- Vznikl návrh zákona

b) Období 50. - 60. léta

- Ochrana přírody podřízena ekonomickému rozvoji, krajinné plánování v pozadí, vznik územního plánování

c) Období 70. - 80. léta

- Centrální řízení a plánování „TOP-down“
- Volání po krajinně ekologickém plánování

3. Období 1989 - 2000

- Zrušení jakéhokoli centrálního plánování
 - Reforma státní správy
-
- Zmizela národní a regionální úroveň plánování
 - Přístupy „BOTTOM-up“ řízené tržní ekonomikou“
-
- Různé krajinné problémy

4. Období od roku 2000

- Připojení k EU
- Obnova národního a regionálního plánování
- Ratifikace Evropské úmluvy o krajině

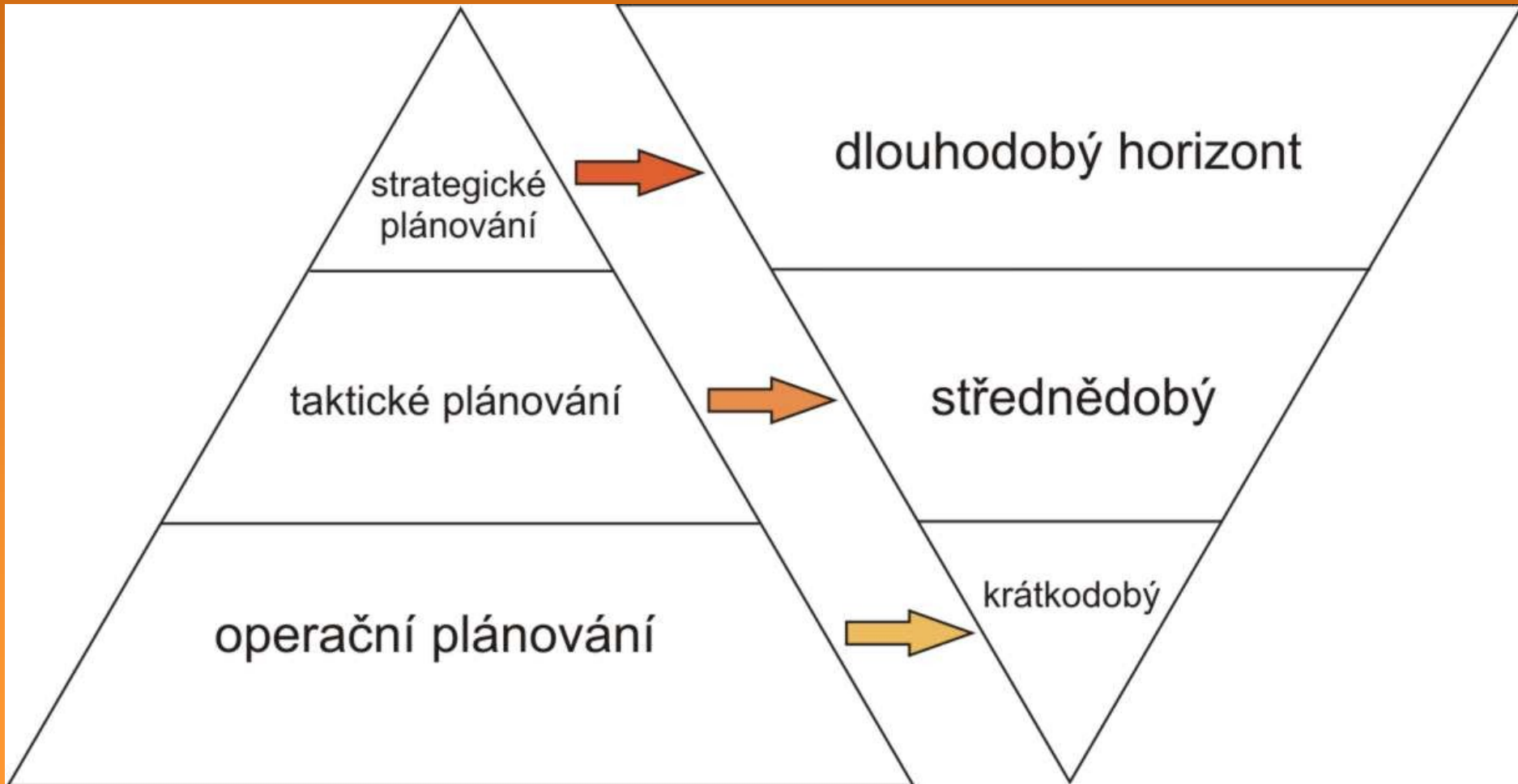
Závěry

- Krajinné plánování je historicky spjato s územním plánováním.

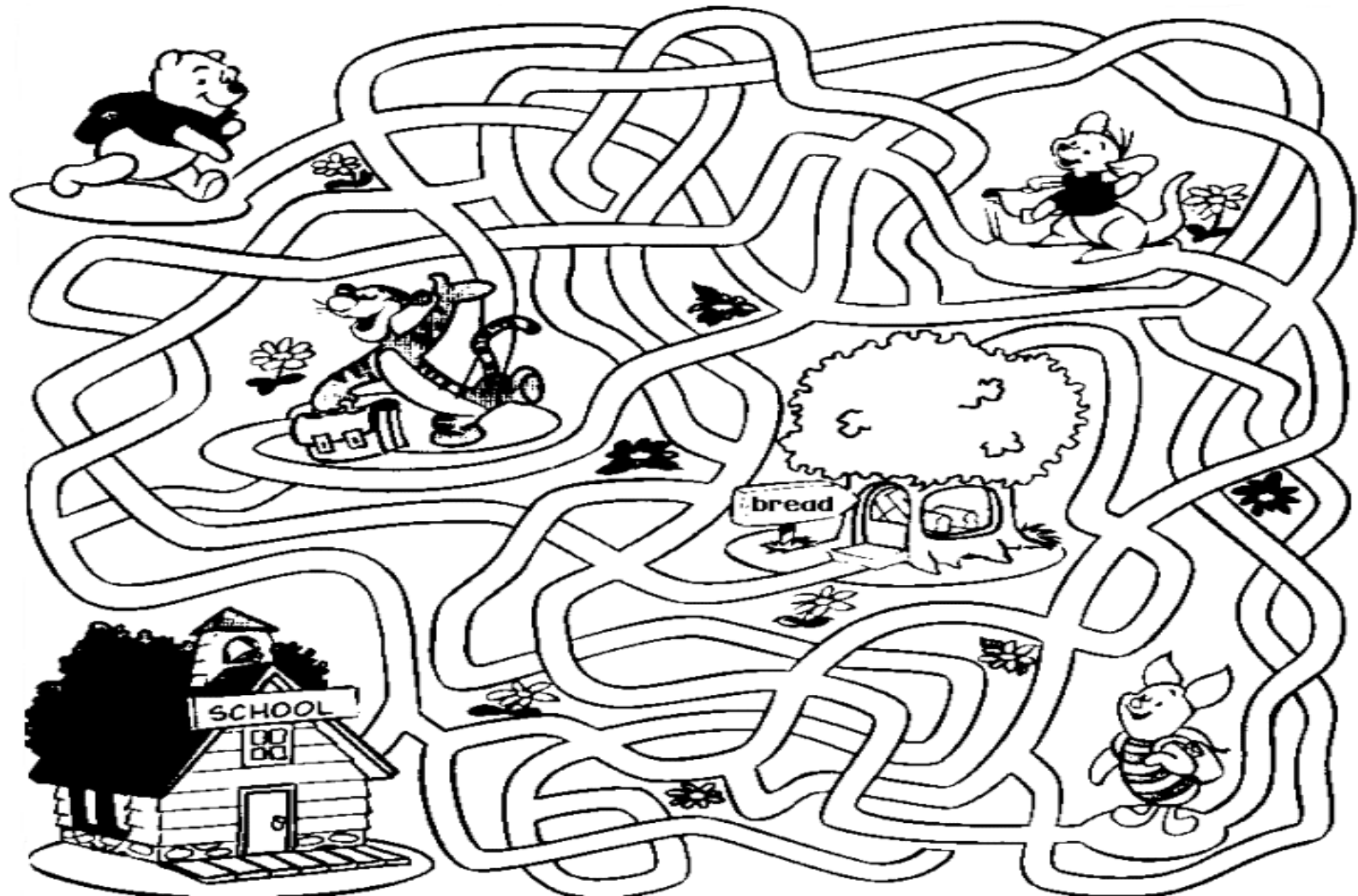
- Existence krajinného plánování a jeho hierarchická struktura byla vždy spojena s politickým vývojem a nikdy se vlastně neprosadilo.

- Přístupy „top-down“ a „bottom-up“ musí fungovat paralelně.

Hierarchické plánování

First Pooh has to pick up Tigger and then look for Roo.
Then he has to pick up Piglet and fetch some bread,
Then he has to go to school...

Plánování krajiny v ČR

- Které dokumenty se v ČR zabývají krajinou na strategické a taktické úrovni?

Evropské a světové směrnice a úmluvy

Lisabonská strategie, Strategie Evropské unie pro udržitelný rozvoj, Evropské perspektivy udržitelného rozvoje, Evropská úmluva o krajině, Úmluva o ochraně biologické rozmanitosti
aj. ...

Strategie udržitelného rozvoje

- vymezuje dlouhodobý rámec pro zpracování dalších koncepčních dokumentů
- jejím cílem je omezit nerovnováhu mezi ekonomickým, sociálním a environmentálním pilířem udržitelnosti
- stanovuje strategické cíle pro rozvoj pilířů v rámci ČR

Strategie Hospodářského Růstu (2005-2013)

- nastavuje priority pro koordinaci hospodářské politiky v období do roku 2013
- snaží se vytvořit občanům, podnikatelům i obchodním společností nejlepší podmínky pro ekonomické aktivity

Mze

MMR

MŽP

Národní Strategický Plán Rozvoje Venkova (2007-2013)

- zabývá se vazbami meziobecnými cíli rozvoje evropského venkova a cíli rozvoje venkova ČR odpovídajícími třem strategickým rozvojovým osám konkurenceschopnost, ochrana přírody životního prostředí a krajiny a rozvoj a diverzifikace venkovského života

Strategie Regionálního Rozvoje (2007-2013)

- jejím cílem je vyvážený, harmonický a udržitelný rozvoj regionů, snížení nerovnováhy ve vzájemných vztazích mezi ekonomickým, environmentálním a sociálním pilířem soudržnosti

Strategie Ochrany Biologické Rozmanitosti (1994-....)

- jejím cílem je ochrana biologické rozmanitosti a udržitelné využívání jejich jednotlivých složek, spravedlivé a rovnomé rozdělování přínosů plynoucích z využívání genetických zdrojů

Národní Rozvojový Plán (2007-2013)

- poskytuje oporu pro zpracování NSRR a pro financování z fondů EU, doplnit ještě něco

Státní Politika Životního Prostředí (2004-2010)

- poskytuje rámec a vodítko pro aktivity na mezinárodní, celostátní, krajské a regionální úrovni směřující k uplatnění principů TUR a k dosažení zlepšení kvality ŽP jako celku i jeho jednotlivých složek a součástí

Národní Strategický Referenční Rámec (2007-2013)

- je nástrojem pro efektivní využívání pomoci ze Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU

Program Rozvoje Venkova (2007-2013)

- specifikuje strategie uvedené v NSPRV do prováděcí úrovně a zajišťuje tak jeho efektivní realizaci

Politika Územního Rozvoje (2007-2013)

- určuje požadavky a rámce pro konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních i mezinárodních souvislostech

Operační Program Životní Prostředí (2007-2013)

- jeho cílem je ochrana a zlepšování kvality ŽP jako základního principu TUR
- vytváří rámec pro přípravu projektů, které mohou být financovány ze strukturálních fondů a fondu soudržnosti EU

Státní Program Ochrany Přírody (2004-2010)

- stanovuje úkoly a opatření v ochraně přírody a krajiny z pohledu programového, legislativního, ekonomického a informačního

aj.

 Evropské a světové směrnice a úmluvy

 Národní dokumenty vycházející z dokumentů EU

 Národní dokumenty vycházející z

 Strategické národní úroveň

 Taktické národní úroveň

 Dokumenty zpracované je jednotlivými ministerstvy

sekundární faktory ovlivňující krajinu

demografické faktory
ekonomické faktory
technologie
politické faktory
kulturní faktory

primární faktory ovlivňující krajinu

klimatické změny
 využívání krajiny
 zemědělství, lesnictví,
urbanismus, turismus,
těžba nerostných surovin, průmysl,
energetika, doprava,
domácnosti

PROBLÉMY

▼
KRAJINĚ

Z HLEDISKA KVALITY

degradace biologické rozmanitosti
degradace krajinných složek
degradace krajinných funkcí
ohrožení krajinných služeb
degradace krajinné rozmanitosti

Z HLEDISKA PROSTORU

fragmentace krajiny
záběr volné krajiny
změna krajinného rázu
opouštění krajiny
nerekultivovaná krajina

interakce

VLIV

Optimální využívání krajiny a
kvalita života
městského a venkovského obyvatelstva

Krajinné problémy

Ohrožení krajiny charakteristika

KVALITATIVNÍ HLEDISKO

Degradace krajinných složek	Krajinnými složkami rozumíme ovzduší, půdu, vodu, nerostné suroviny a biologickou rozmanitost. Jejich degradace je způsobena postupným snižováním parametrů, které ovlivňují kvalitu života obyvatelstva: znečištění ovzduší, znečištění podzemních a povrchových vod, kontaminace půdy a degradace jejích fyzikálních, chemických a biologických vlastností, nadměrné využívání neobnovitelných zdrojů, snižování biodiverzity a šíření invazivních druhů.
Degradace krajinných funkcí	Pod pojmem krajinná funkce se skrývá schopnost krajiny zajišťovat pomocí toků energie, materiálu a informací interakce mezi jednotlivými ekosystémy, ze kterých je krajinná mozaika složena. V kategorii degradace krajinných funkcí byly sledovány problémy narušení prostupnosti krajiny a porušení ekologické stability (tj. narušení schopnosti ekologických systémů uchovat si a reprodukovat své charakteristiky pomocí autoregulačních procesů).
Ohrožení krajinných služeb	Krajinné služby jsou přínosy, které lidé z ekosystémů zastoupených v krajině získávají. Zahrnují zejména poskytování movitých statků, regulační a kulturní služby. V této kategorii jsou zahrnuty problémy související s biotickou produkcí (snižování a zhoršování produkčních vlastností některých ekosystémů), narušení protierozní ochrany půd, degradaci retenční kapacity krajiny (schopnosti krajiny zadržovat vodu), degradaci stanovišť (znehodnocování biotopů volně žijících druhů) a rizika rekreačního potenciálu (znehodnocení území v důsledku neúměrných rekreačních aktivit).
Degradace krajinné rozmanitosti	Výsledkem historického využívání krajiny můžeme v mnoha oblastech České republiky spatřit rozsáhlé uniformní krajiny, které vznikly důsledkem degradace původní krajinné struktury. Ztrátu krajinné rozmanitosti způsobilo především velkoplošné zemědělství druhé poloviny minulého století. Důraz na maximální výtěžnost zemědělsky obhospodařovaných pozemků a snaha neustále rozšiřovat pěstební plochy zapříčinila, že většina malých vodních nádrží, mokřadů, mezí a remízů byla přeměněna na ornou půdu. Degradace krajinné rozmanitosti je vztažena k degradaci lesních, zemědělských a travinných, vodních a mokřadních ekosystémů

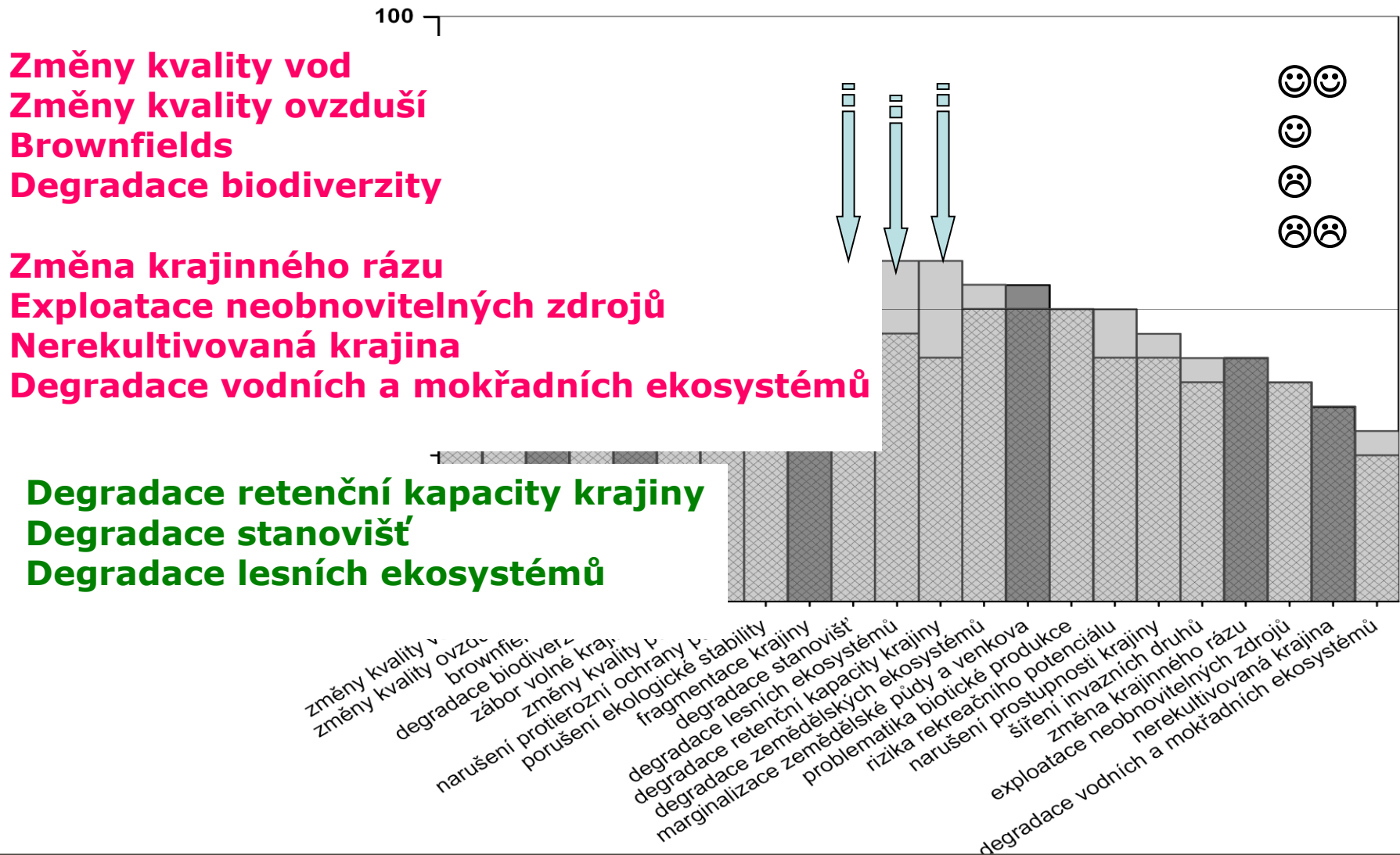
PROSTOROVÉ HLEDISKO

Fragmentace krajiny	Fragmentace krajiny je proces, při kterém se krajina dělí na stále menší a menší části, které postupně ztrácejí schopnost plnit svou funkci jako prostoru pro existenci životaschopných populací živočichů. Nejčastější příčinou fragmentace je výstavba dopravních komunikací a další infrastruktury.
Zábor volné krajiny	V důsledku nedostatečného prostorového plánování jako převodového článku mezi politickou vizí krajiny a zajištěním budoucího optimálního využívání krajiny dochází k neřízenému rozptýlení zástavby do volné krajiny a neprodyšnému uzavírání půdy. Výsledkem je zábor zemědělské půdy ve prospěch chaotické komerční zástavby podél dálnic a v periferiích sídel, nebo výstavba satelitních čtvrtí v blízkosti větších měst bez ohledu na dlouhodobý vývoj krajiny, jejích funkcí a služeb. Důsledek neprodyšného zavírání půdy je vedle kompletní změny krajinného rázu např. rychlý odtok vody z krajiny a snížení až úplná ztráta retenční kapacity krajiny.
Změna krajinného rázu	Ráz krajiny je významnou hodnotou dochovaného přírodního a kulturního dědictví. Je dán specifickými rysy a znaky krajiny, jejichž změna vede ke kulturně-estetickému a vizuálnímu znečištění krajiny, tedy ke změně či degradaci krajinného rázu. Výsledkem může být ztráta typických krajin a vzrůstající uniformita.
Opouštění krajiny	V důsledku změn v zemědělské politice, dochází ke změnám v dotační politice státu. V některých oblastech České republiky se zemědělství stává nadále neudržitelným, snižuje se počet pracovních, dochází k marginalizaci zemědělské půdy a venkova. Lidé opouštějí krajiny, procento zastoupení neobdělávané zemědělské půdy se zvyšuje, což vede ke zvýšené erozi v území, zarůstání území křovinami a lesem a k dalším nežádoucím důsledkům. Dalším negativním jevem opouštění krajiny jsou tzv. brownfields, pozemky a budovy v urbanizovaném území, které ztratily svoje původní

METODA HODNOCENÍ DOKUMENTŮ

Smajlík	Popis	Hodnota
😊	Období je velmi příjemné, práce je velmi těžká	3
🙂	Období je velmi příjemné, práce je těžká	2
☹️	Období je velmi těžké, práce je těžká	1
😞	Období je velmi těžké	0

Strategické dokumenty

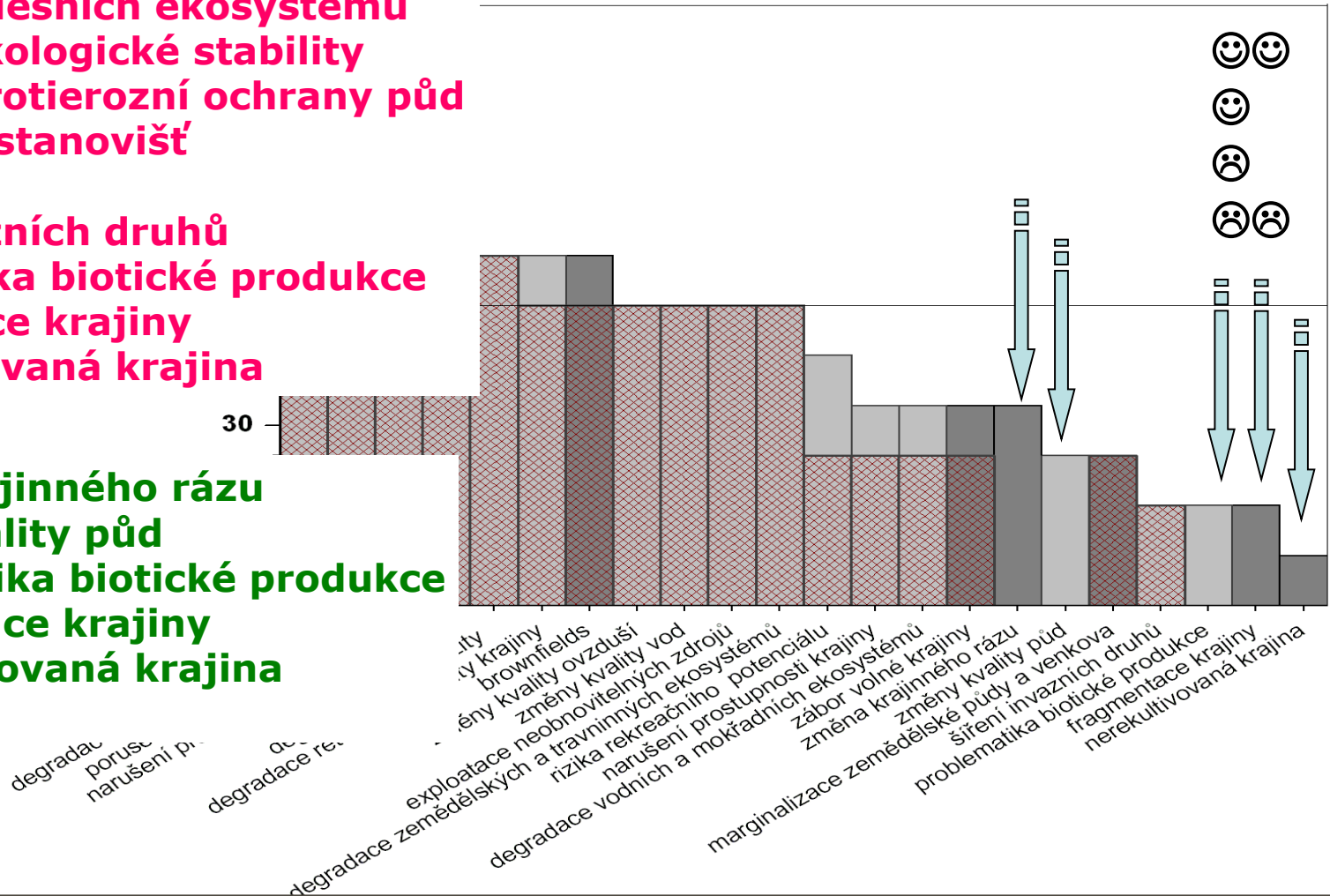

Taktické dokumenty

Degradace lesních ekosystémů
Porušení ekologické stability
Narušení protierozní ochrany půd
Degradace stanovišť

Šíření invazních druhů
Problematika biotické produkce
Fragmentace krajiny
Nerekultivovaná krajina

Změna krajinného rázu
Změny kvality půd
Problematika biotické produkce
Fragmentace krajiny
Nerekultivovaná krajina

AGENDA 21
 Lisabonská strategie
 Strategie Evropské unie pro udržitelný rozvoj
 Evropské perspektivy územního rozvoje
 Evropská úmluva o krajině
 Úmluva o ochraně biologické rozmanitosti
 ... aj.

Strategie Udržitelného Rozvoje

Strategie Hospodářského Růstu

MZe

**Národní Strategický
 Plán Rozvoje
 Venkova**

MMR

**Strategie
 Regionálního Rozvoje**

**Národní
 Rozvojový Plán**

**Národní Strategický
 Referenční Rámec**

MŽP

**Strategie Ochrany
 Biologické
 Rozmanitosti**

Státní Politika ŽP

**Program Rozvoje
 Venkova**

**Politika Územního
 Rozvoje**

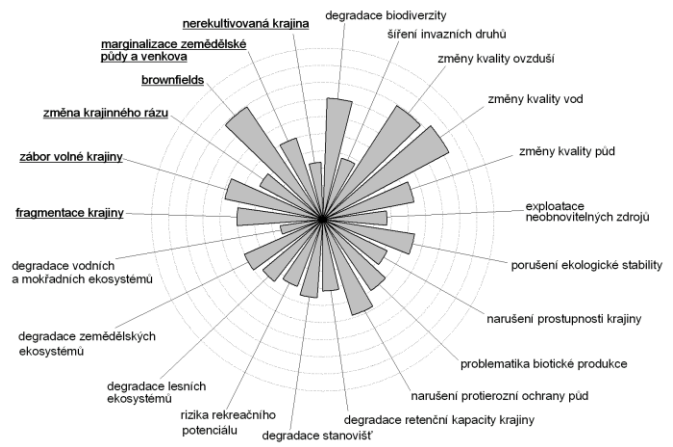
**Státní Program
 Ochrany Přírody
 a Krajiny**

**Operační Program
 Životní Prostředí**

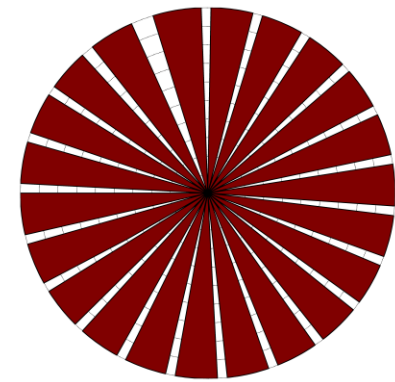
... aj.

- Evropské a světové směrnice a úmluvy
- Strategická národní úroveň
- Taktická národní úroveň
- Národní dokumenty vycházející z dokumentů EU
- Dokumenty zpracované jednotlivými ministerstvy
- Národní dokumenty vycházející z

Strategické dokumenty

Taktické dokumenty

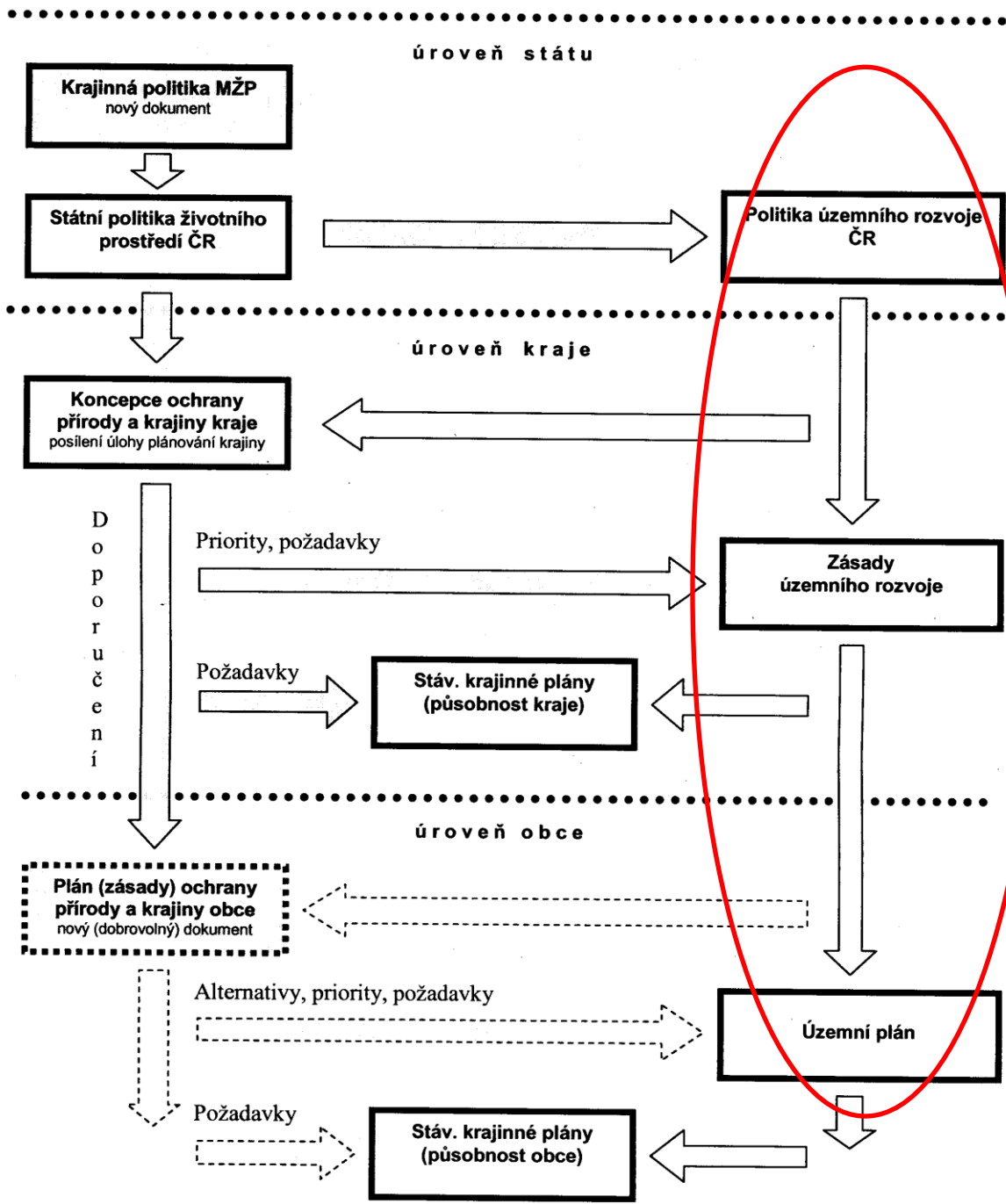

Plánování krajiny v ČR

- Které dokumenty se v ČR zabývají krajinou na lokální úrovni?

Plánování v ČR:

	Měřítko		Územní platnost		Plánovací úroveň		
	ekosystémové	administrativní	plošná	část / rezort	národní	regionální	lokální
Územní plánování							
ÚSES	❖	❖	❖				
Lesní hospodářské plánování							
Plány povodí; oblastí povodí							
Plány péče							
Pozemkové úpravy							
Krajinné plánování							

Územní plánování

*Územní plánování dle stavebního zákona č. 183/2006 Sb.
„O územním plánování a stavebním řádu“*

- Územní plánování vytváří předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území. Mělo by vytvářet podmínky pro příznivé životní prostředí, hospodářský rozvoj a soudržnost společenství obyvatel území; zajistit předpoklad pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území.

Politika územního rozvoje:

- Politika územního rozvoje určuje ve stanoveném období požadavky na konkretizaci úkolů územního plánování v republikových, přeshraničních a mezinárodních souvislostech, zejména s ohledem na udržitelný rozvoj území, a určuje strategii a základní podmínky pro naplňování těchto úkolů.

Územně plánovací dokumentace:

- Zásady územního rozvoje
- územní plán obce
- regulační plán

Krajinné plánování

Krajinným plánováním můžeme rozumět plánování trvale udržitelného využívání fyzických, biologických a kulturních zdrojů. Hledá ochranu pro jedinečné a vzácné zdroje, předchází rizikům, limituje využívání surovin, určuje vývoj ve vhodných lokalitách (Fabos 1985 in Ahern 1999).

Krajinné plánování se zabývá rozmístěním zdrojů v makro měřítku. Spojuje lidské postoje a cíle s reálnou analýzou krajinných rysů, procesů a systémů. Krajinné plánování se liší od plánování územního zvláště prostřednictvím kladení důrazu na krajinné zdroje a vlastnosti životního prostředí jako základní určující činitele pro rozhodování (Cook, Van Lier, 1994).

Krajinné plánování je činnost, která podporuje rozumné a trvale udržitelné využívání přírodních surovin, předchází rizikům a řídí procesy krajinných změn. Určuje kapacitu a limity využívání přírodních zdrojů a následky změn (Ahern 1999).

Krajinné plánování by celkově mělo být opřeno o integrovaný, interdisciplinární a transdisciplinární přístup právě díky různým přáním a cílům všech zainteresovaných uživatelů krajiny, jejichž nároky na krajinu jsou podmíněny sociálními, ekonomickými, kulturními podmínkami a podmínkami životního prostředí (Van Mansfeld 2003).

Charakteristiky krajinného plánování:

1. krajina je chápána jako veřejný prostor s obecně prospěšnými funkcemi
2. integrace topologického a chorologického přístupu ke krajině
3. na území je pohlíženo v širších souvislostech - dostatečně velké měřítko
4. je zohledněna dynamika krajiny a dlouhodobý časový horizont
5. integrovaný přístup - interdisciplinární a transdisciplinární

Cíle a smysl krajinného plánování:

1. Ochrana a tvorba volné krajiny,
2. Vnímání krajiny z mnoha úhlů, které mohou být děleny na sociální, ekologické, estetické, kulturní a ekonomické,
3. Pro vytváření dobrého okolního prostředí má význam uspořádání a sestavování následujících čtyř prvků:
 - reliéfu zemského povrchu
 - vody
 - vegetace
 - prostorových struktur
4. Aby mělo krajinné plánování smysl, je třeba znát minulost, porozumět současnosti a mít vizi budoucnosti.

Úkoly krajinného plánování:

(Nepomucký, Salašová 1996)

- a) stanovení limitů a potenciálů krajiny z hlediska jejího využívání člověkem,
- b) stanovení zásad prostorové organizace krajiny na základě vlastností její struktury a potenciálů,
- c) komplexní řešení funkčního využívání krajiny v souladu s rozvojem lidské společnosti,
- d) určení věcné a časové koordinace činností, které ovlivňují rozvoj krajinného prostoru,
- e) vytváření autoritativních podkladů pro ostatní plánovací činnosti, které se uplatňují v koordinaci územního plánování,
- f) vymezuje základní směry budoucího rozvoje krajiny, stanoví územní diferenciaci krajiny,

Úkoly krajinného plánování:

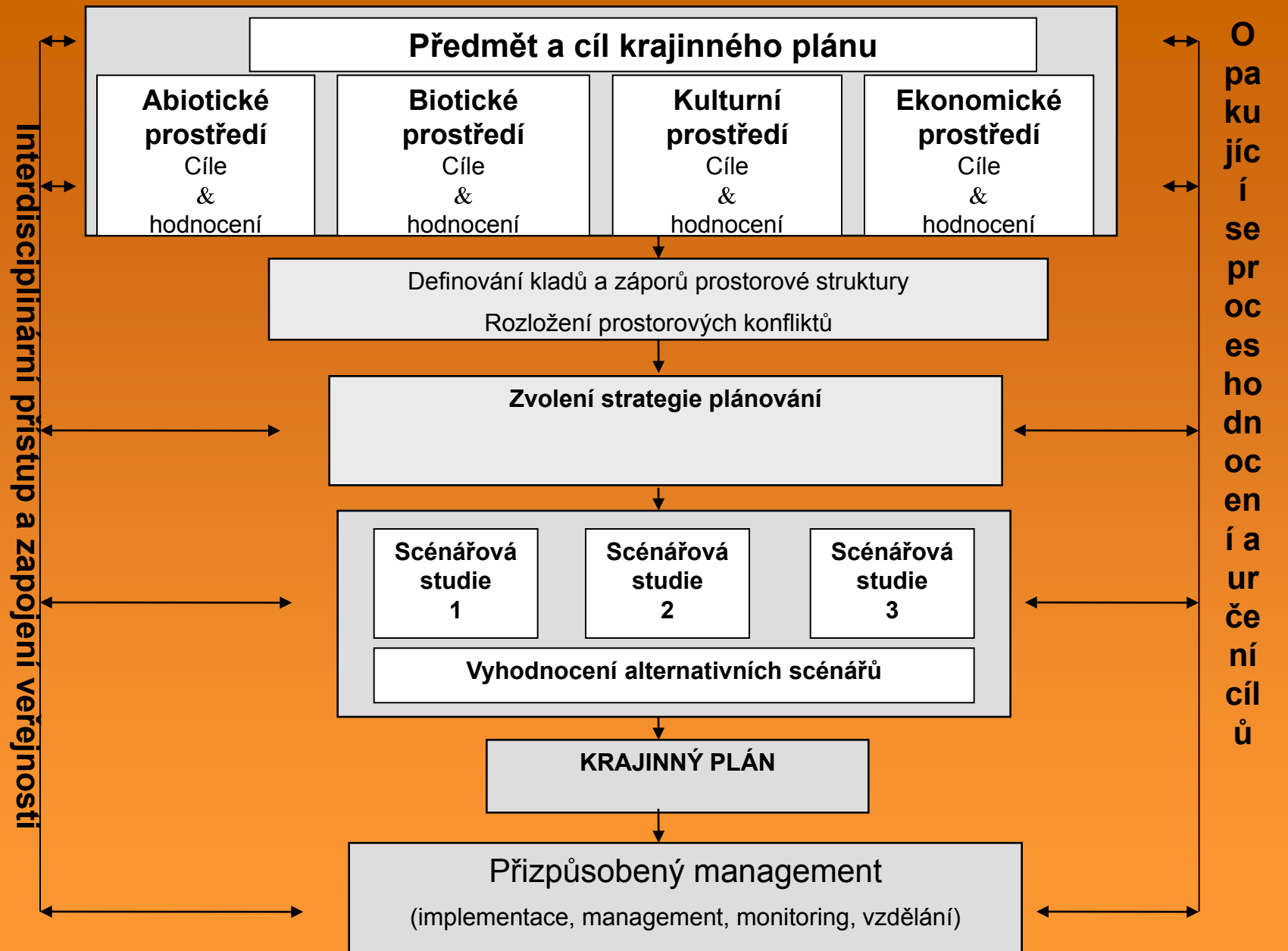
(Nepomucký, Salašová 1996)

- a) na základě územní diferenciacie řeší a navrhuje její optimální využívání - vypracovává funkční diferenciaci krajiny,
- b) na základě prostorové a funkční diferenciacie řeší optimální uspořádání krajiny, určuje rozvržení a rozsah ploch pro určité využití a stanoví jejich organizaci,
- c) vymezuje území, které z hlediska přírodních nebo kulturně-historických kvalit vyžadují zvláštní ochranu, stanoví ochranná pásma a navrhuje způsoby ochrany a využití,
- d) vymezuje území narušená přírodními pochody nebo antropickou činností a navrhuje nutné asanační a rekultivační zásahy,

Úkoly krajinného plánování:

(Nepomucký, Salašová 1996)

- a) eviduje a vyhodnocuje rozmístění soustředěné výstavby v územní z hlediska jejího vlivu na krajinu a životní prostředí,
 - b) navrhuje zachování a ochranu obnovitelných a neobnovitelných přírodních zdrojů prostředky věcné a časové regulace jejich využití,
 - c) řeší zvyšování úrovně obyvatelstva státu, v ohledu na ochranu a tvorbu životního prostředí v regionálním, případě globálním rozsahu.
 - d) zohledňuje kvalitu života společnosti
-
- a) pracuje s dlouhodobou koncepcí vývoje a využívání území/krajinného prostoru

Průmysl

Rozvoj sídla

Rekreace a turistika

Ochrana přírody a krajiny

Abiotické prostředí

Půda

Půdní typy
BPEJ
Analýza živin
v půdě.

Pro výpočet náchylnosti
zemědělských půd k erozi - návrh
vhodného obhospodařování, popř.
protierozních opatření.
Upřesnění úrodnosti půd a potřeb
hnojení.
Ohrožení znečištění spodních
vod.

Morfologické poměry

Sklonitost terénu
Délka svahu
Orientace svahu

Pro výpočet náchylnosti
zemědělských půd k erozi - návrh
vhodného obhospodařování, popř.
protierozních opatření.

Klimatické poměry

Převládající směr
větrů.
Prům. teploty
Prům. srážky

Možnost zabránění erozi.
Zvážení potřeby/ nepotřeby
závlah.

Hydrologické

Hladina podzemních

Problematika kvality vody a

Biotické prostředí

Vegetace

Potenciální přirozená vegetace

Současný stav vegetace

Výskyt chráněných druhů (zoo i fyto)

Pro návrh nové ekologické struktury území.

Zachování popř. návrh na revitalizaci stanoviště. Návrh managementu.

Biotopy

Hodnocení struktury a funkce

Pro návrh nové ekologické struktury území.

Krajinná struktura

Lesy, rozptýlená zeleň, orná půda, sady, zahrady, pastviny, louky, rybníky, vodní plochy, zastavěné plochy, vinice

Výpočet koeficientu ekologické stability území.

Pro návrh nové ekologické struktury území.

Zemědělská

Pěstované plodiny

Pro výpočet náchylnosti

Kulturní prostředí

Krajinný ráz

Lokality ochrany krajinného rázu.

**Historické prvky
v krajině**

Ochrana historických památek.
Archeologické lokality

**Chráněná území,
VKP**

Ochrana přírodovědecky či
esteticky významných území.

Cestní síť

Využití území

Historický vývoj
Současné využití

Zvážení možnosti obnovy či ochrana
historické struktury.
Výchozí bod pro návrh budoucí
struktury krajiny.

Uživatelé krajiny

Uživatelé půdy,
Vlastníci půdy

Zapojení veřejnosti do plánování.

**Demografické
složení obyvatel**

Věk, struktura,
nezaměstnanost ...

Turistika

Možnosti pro
místní / příchozí
obyvatele

Zlepšení atraktivnosti území pro
obyvatele. (Kam chodit na
procházky?)

Literatura:

- Ahern , J., 1999. Spatial concepts, planning strategies and future scenarios: a framework method for integrating landscape ecology and landscape planning. Chapter 10 *In* J. Klopatek, R. Gardners, eds. *Landscape ecological analysis: Issues and applications*, New York: Springer – Verlag, 1999, 175 – 201.
- Alcamo, J., 2001. Scenarios as tools for international environmental assessments. European Environment Agency, Environmental issue report No. 24
- Antrop, M., 2005. Why landscapes of the past are important for the future. *Landscape and Urban lanning*. 70 (1-2), 21-34.
- Cook, E.A., Van Lier, H.N., 1994. Landscape planning and ecological networks. 1 th. ed., vol. 1., Amsterdam: Elsevier science B.V.
- Dutch ministry of Agriculture, 1990. National Ecological Network of the Netherlands.
- Fanta, J. Česká krajina v evropských souvislostech. *Veronica – časopis ochránců přírody*, 2001b, roč. 15, č.5, s. 18-19
- Jongman, R.H.G., 2002. Homogenisation and fragmentation of the European landscape: ecological consequences and solutions. *Landscape and Urban Planning*, 58 (2-4), 15, 211-221.
- Klijn, F., 1997. A hierarchical approach to ecosystems and its implications for ecological land classification. 1th. ed., Leiden: Proefschrift, Rijksuniversiteit Leiden.
- Míchal, I. *Ekologická stabilita*. 2. vyd. Brno: Veronica, ekologické středisko ČSOP, 1994. 276s. ISBN 80-85368-22-6.
- Miklos, L. 1989. The general ecological model of the Slovak Socialist Republic – Metodology and contents. *Landscape ecology*, 3/1, 43 – 51.

Literatura:

- Naveh, Z., 2001. Ten major premises for a holistic conception of multifunctional landscapes. *Landscape and Urban Planning*, 57, 269-284
- Nepomucký, P., Salašová, A., 1996. Krajinné plánování. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 1996.
- Rada Evropy, 2000. Evropská úmluva o krajině. Florence.
- Ruzicka, M., Miklos, L., 1982: Landscape Ecological Planning (LANDEP) in the Process of Territorial Planning. *Ekologia (CSSR)*, 1 (3), 297 - 312.
- Tress, B., Tress, G. *Bringing Human and Natural Sciences in Landscape Research*. 1st ed. In Tress, B., Tress, G. *Capitalising on multiplicity: a transdisciplinary systems approach to landscape research*. Wageningen: Alterra Green World Research, 2001. p. 143-157
- Tress, B., Tress, G., 2003. Scenario visualisation for participatory landscape planning – a study from Denmark. *Landscape and Urban Planning*. 64 (3), 161-178.
- Van Mansfeld, M., 2003. The need for knowledge brokers. In: B. Tress, G. Tress and Van der Valk, A. eds. *Interdisciplinary and Transdisciplinary Landscape Studies: Potential and Limitations*. Wageningen: Alterra Green World Research, Landscape Centre, 2003, 33-39.
- Zákon č. 114/ 1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny
- *Zpráva o stavu zemědělství za rok 2001*, Praha: Ministerstvo zemědělství, 2002